

УДК 811.112.2'42:[32:316.658

DOI <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2024-20-6>

Тетяна СЕМЕНЮК

кандидат філологічних наук, доцент кафедри німецької філології, Волинський національний університет імені Лесі Українки, просп. Волі, 13, м. Луцьк, Україна, 43025

ORCID: 0000-0001-6832-0551

Софія УСІК

слухачка комунальної установи «Волинська обласна Мала академія наук», секція Німецька мова

Бібліографічний опис статті: Семенюк, Т., Усік, С. (2024). Вербальна експлікація концепту УКРАЇНА у сучасному німецькомовному політичному дискурсі. *Актуальні питання іноземної філології*, 20, 37–42, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2024-20-6>

**ВЕРБАЛЬНА ЕКСПЛІКАЦІЯ КОНЦЕПТУ УКРАЇНА У СУЧАСНОМУ
НІМЕЦЬКОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ**

У науковій розвідці здійснено комплексний структурно-когнітивний аналіз концепту УКРАЇНА у німецькомовному політичному дискурсі. Актуальність роботи викликана необхідністю аналізу концепту УКРАЇНА з метою усвідомлення ставлення представників німецької лінгвоспільноти до України зокрема та політичної ситуації в Україні загалом. Метою роботи є виокремлення вербальних ресурсів репрезентації концепту УКРАЇНА у німецькомовному політичному дискурсі. Новизна роботи полягає в тому, що вперше було досліджено концепт УКРАЇНА як концептуальну одиницю у ментальному розумінні німців, базуючись на його репрезентації за воєнний період з лютого 2022 по січень 2024 років й створено номінативне поле концепту з урахуванням усіх його складників – понятійного, ціннісного та образного. У науковій статті обґрунтовано динамічну природу концепту та його складну структуру, яка містить понятійний, образно-асоціативний та ціннісний (валоративний) складники, зорганізовані за польовим принципом. У науковій розвідці здійснено ґрунтовний аналіз даних лексикографічних джерел, на основі яких описано понятійний компонент концепту УКРАЇНА. Шляхом контекстуального та когнітивно-семантичного аналізу встановлені мовні одиниці, які складають домінанту (ядро), приядерну зону, ближню та дальню периферію номінативного поля концепту УКРАЇНА у німецькомовному політичному дискурсі за період війни росії проти України. З'ясовано, що список мовних одиниць, які складають периферію номінативного поля концепту УКРАЇНА не є сталим і може бути доповненим у зв'язку із надзвичайно активними подіями на території України, які не можуть не впливати на сприйняття України представниками німецької лінгвоспільноти.

Ключові слова: концепт, концепт УКРАЇНА, номінативне поле, ядерна, приядерна зони, ближня та дальня периферії.

Tetiana SEMENIUK

Ph.D. in Philology, Associate Professor at the Department of German Philology, Lesya Ukrainka Volyn National University, 13 Voli Avenue, Lutsk, Ukraine, 43025

ORCID: 0000-0001-6832-0551

Sofia USIK

student of the municipal institution «Volyn Regional Small Academy of Sciences», German language section

To cite this article: Semeniuk, T., Usik, S. (2024). Verbalna eksplikatsija kontseptu UKRAJINA v suchasnomu nimetskomovnomu politychnomu dyskursi [Verbal explication of the concept UKRAINE in the modern German-language political discourse]. *Current Issues of Foreign Philology*, 20, 37–42, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2024-20-6>

**VERBAL EXPLICATION OF THE CONCEPT UKRAINE IN THE MODERN
GERMAN-LANGUAGE POLITICAL DISCOURSE**

The article presents a comprehensive structural and cognitive analysis of the concept UKRAINE in German-language political discourse. The relevance of the work is caused by the need to analyze the concept of UKRAINE to understand

the attitude of representatives of the German linguistic community towards Ukraine in particular and the political situation in Ukraine in general. The study aims to identify the verbal resources of the representation of the concept UKRAINE in the German-language political discourse. The novelty of the work lies in the fact that for the first time, the concept of UKRAINE as a conceptual unit in the mental understanding of Germans was studied, based on its representation during the military period from February 2022 to January 2024, and the nominative field of the concept was created, taking into account all its components – conceptual, value and figurative. The article substantiates the concept's dynamic nature and complex structure, including conceptual, figurative-associative, and value (valorative) components, organized according to the field principle. The research carried out a thorough analysis of lexicographic sources, based on which the conceptual element in the concept UKRAINE is described. Through the contextual and cognitive-semantic analysis, the author identifies the linguistic units that constitute the dominant (core), the near-nuclear zone, the near and far periphery of the nominative field of the concept UKRAINE in the German-language political discourse during the period of Russia's war against Ukraine. It has been found that the list of linguistic units that make up the periphery of the nominal field of the concept UKRAINE is not stable and can be supplemented and expanded due to the extremely active events on the territory of Ukraine, which cannot but influence the perception of Ukraine by representatives of the German linguistic community.

Key words: concept, concept UKRAINE, nominal field, nuclear, near-nuclear zones, near and far periphery.

Постановка наукової проблеми та її значення. Мова є тим надбанням культури, яке акумулює суспільні, національні та індивідуальні характеристики та виступає яскравим проявом національної ідентичності. Мова впливає на мислення нації, уявлення про той чи інший факт, подію чи ситуацію. Дослідження мови у когнітивно-семантичному руслі дозволяє створити образ тієї чи іншої лінгвоспільноти, виокремити найважливіші ознаки ментальних структур, які належить до її концептосфери.

На сучасному етапі об'єктом багатьох вітчизняних і зарубіжних лінгво-когнітивних досліджень стає образ світу. Суспільно-політичні події в Україні, спричинені анексією Криму та частини Донбасу у 2014 році, а також повномасштабним вторгненням росії 24 лютого 2022 року на територію України, привернули увагу інших країн до української тематики, а саме до сприйняття України та українського народу представниками різних спільнот.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Бачення людиною світу формується на основі інформації, вербалізація якої здійснюється за допомогою смислових одиниць ментального простору людини – концептів. Концепти як базові одиниці когнітивної лінгвістики є одиницями свідомості, які репрезентують бачення й сприйняття людиною об'єктивної реальності. Концепти експлікуються у різних видах дискурсу, проте коли говоримо про політичні та суспільно-культурні концепти, то варто зазначити, що найпродуктивнішою є їх вербалізація саме у інформаційних та громадсько-політичних сферах медіа-дискурсу.

Підґрунтям розвитку досліджень когнітивного напрямку в Україні є теоретичні й практичні праці вітчизняних і зарубіжних науковців:

В. Л. Іващенко, А. М. Приходька, П. В. Прохорова, О. О. Селіванової, І. С. Шевченко та багатьох інших. Дослідженням образу України у дзеркалі західних ЗМІ займалися О. А. Бутирський, І. В. Хоменська та інші. Роботи дослідників спрямовані на виокремлення й аналіз поширених міфів чи стереотипів про Україну, а також домінант, тенденцій та чинників формування інформаційного образу й іміджу України у світі. Вербалізація концепту УКРАЇНА в україномовному та англomовному просторі ставала предметом дослідження науковців, про що свідчать праці, зокрема, І. В. Хоменської. Проте, сучасній когнітивній лінгвістиці концепт УКРАЇНА досі не мав повного концептуально-семантичного представлення на матеріалі німецької мови, особливо це стосується врахування воєнного чинника, який, ми переконані, має суттєвий вплив на формування образу України у Німеччині та інших країнах.

Вважаємо, що досліджувана тема є актуальною, оскільки створення ментального образу України має неабияке значення як для євроінтеграційних перспектив української нації у найближчому майбутньому, так і для формування власного іміджу країни, яку знатимуть та впізнаватимуть у Європі та світі. Актуальність проведеного дослідження визначається ще й тим, що концепт УКРАЇНА, оскільки є компонентом національної культури, відображає найважливіші категорії і установки життєвої філософії українського народу та є особливо важливим для розуміння українського національного характеру. Окрім того, концепт УКРАЇНА розглянуто у роботі за часи військових подій, які спричиняють зміни як в політичній, так і соціокультурній сферах, впливаючи на репрезентацію України у Європі та світі.

Метою наукової розвідки є з'ясування особливостей вербальної експлікації концепту УКРАЇНА у сучасному німецькомовному політичному дискурсі.

Досягнення поставленої мети забезпечувало використання **таких методів** дослідження: загальнонаукових – індукції, дедукції, аналізу, синтезу – для уточнення теоретичних засад дослідження та формування висновків роботи; інтерпретаційного аналізу – для інтерпретації фрагментів текстів, компонентного та семантичного аналізу – для виявлення диференційних сем у семантичній структурі значення лексеми УКРАЇНА із метою формування номінативного поля концепту; методу словникових дефініцій – для з'ясування семантики мовних одиниць на позначення концепту; концептуального аналізу – для виявлення концептуальних ознак досліджуваного концепту тощо.

Матеріалом дослідження слугують словникові дефініції лексеми УКРАЇНА в німецькомовних тлумачних і тезаурусних словниках, а також численні матеріали публіцистичного дискурсу, включаючи газети та журнали «FAZ», «Die Welt», «Di Zeit», «Spiegel», «Tageszeitung», «Der Tagesspiegel», «Sueddeutsche Zeitung», «Der Standard», «Focus-Online», радіостанцію «Deutsche Welle, сайти новин та статті на тематику України на більш ніж 50-ти сайтах. Кількість аналізованих статей політичного спрямування становить 500 одиниць.

Як відомо, поняття «концепт» є базовим поняттям лінгвістики. Проте, через його багатогранність не існує одностайності думок щодо його визначення. П. В. Прохорова зазначає, що концепт як лінгвокультурне поняття пов'язується і з індивідуальним, і з колективним досвідом вербального світопізнання певної етноспільноти та має лінгвокультурологічну інформацію, позначену етнокультурними особливостями (Прохорова, 2014, с. 47). Звідси випливає, що концепт наділений не лише власне лінгвістичною, а й культурно-етнічною інформативністю, тобто містить у собі нашарування культурних смислів на основне його значення.

Концепти локалізуються у конкретній сфері людської свідомості. В. Л. Іващенко, з огляду на актуалізацію концептів у певній сфері поділяє їх на наукові, ненаукові, логічні, науково-логічні, філософські, історіософічні, моральні, художні, ономапевній сфері, топоетичні, есте-

тичні, міфологічні, наївно-побутові, політичні, суспільно-політичні, лінгвістичні тощо (Іващенко, 2004, с. 392–393). Беручи до уваги таку класифікацію концептів, зазначимо, що аналізований концепт УКРАЇНА належить до суспільно-політичних.

Більш повне визначення складових концепту знаходимо у монографії А. М. Приходька, де він виділяє так звані «три кити», на яких тримається уся споруда лінгвоконцептології (Приходько, 2008, с. 50). До цих «китів» належать *понятійна складова*, яка є основою концепту, та дві надбудови: *перцептивно-образна* та *ціннісна (валоративна)*. При цьому науковець зазначає, що понятійний субстрат концепту – це той значеннєвий мінімум його змісту, який зазвичай фіксується лексикографічними джерелами. Тоді як, на його думку, перцептивно-образна складова формується за рахунок двох факторів – внутрішньої форми мовних одиниць та асоціацій, закріплених в авторських та фольклорних текстах (Приходько, 2008, с. 56–58). Варто зазначити, що валоративна складова концепту базується на метафоричному осмисленні того чи іншого ментального утворення.

І. В. Хоменська під концептом розуміє одиницю ментального рівня, якою оперує представник певної етносвідомості в процесі мовомислення та пізнання, яка відображає картину світу в людській психіці, має вигляд «згустків» знань, набутих у процесі емпіричної та теоретичної когніції. Науковець зазначає, що концепт є динамічною одиницею, яка характерна як для окремого індивіда, так і для колективу представників певної культури (Хоменська, 2016, с. 5).

О. О. Селіванова визначає концепт як інформаційну когнітивну структуру свідомості, певним чином організовану та вбудовану до колективної чи індивідуальної концептосистеми. До ознак концепту дослідниця відносить неізолюваність, тобто зв'язаність з іншими концептами; відкритість як невичерпність їхнього змісту; наявність їх у межах певним чином організованих концептуальних доменів, які є фоном концепту; цілісність і нежорстку структурованість; динамізм та креативність як здатність змінюватися, поповнюватися новим знанням, уточнюватися (Селіванова, 2008, с. 417–418).

Отже, розглянувши дефініції концепту, хочемо підсумувати вище зазначене і визна-

чити концепт як певним чином організоване, динамічне ментальне утворення у свідомості людини, яке відображає його світобачення, набутий досвід та знання.

Структура концепту ставала предметом дослідження багатьох науковців, серед яких, наприклад, В. Л. Іващенко, А. М. Приходько, О. О. Селіванова, Т. П. Семенюк та ін. Наукові розвідки дослідників базуються, в першу чергу, на отриманні вичерпного списку номінативних одиниць (вербалізаторів концепту), які формують його номінативне поле та об'єктивують концепт як ментальну одиницю в певний період розвитку суспільства.

Номінативні засоби вербалізації визначаємо як одиниці, що використовуються для називання виділених мовною свідомістю окремих фрагментів немовного континууму та відповідають баченню світу лінгвокультурним соціумом. Що стосується структури концепту, то варто наголосити, що у будові цих ментальних утворень виокремлюють понятійну, ціннісну й образну сторони, для вираження котрих необхідна вся сукупність не лише мовних, а й немовних та парамовних засобів, які прямо чи опосередковано ілюструють або розвивають його зміст.

Понятійна складова концепту – це його мовна фіксація, позначення, опис, дефініція, порівняльні характеристики відносно того чи іншого ряду концептів, котрі ніколи не існують ізольовано (Семенюк, 2017, с. 94). Образна складова концепту – це зорові, слухові, тактильні, смакові характеристики предметів, які можна сприйняти органами чуття, сюди ж відносяться і метафоричні репрезентації концепту. Ця сторона концепту містить асоціації конотативного та асоціативного типу (Ніконова 2007, с. 277). Ціннісна складова концепту – важливість цього психічного утворення як для індивіда, так і для колективу (Семенюк, 2017, с. 94).

Науковці пропонують репрезентувати концепт як структуру, що має ядро і периферію. Ядро становлять словникові значення лексеми (план змісту), а периферію формує суб'єктивний досвід, різні прагматичні складники лексеми, конотації й асоціації. У своїй роботі ми виокремлюємо ядро, приядерну зону, ближню та дальню периферії.

Ядро концепту представлене, на нашу думку, ключовою лексемою-репрезентантом, яка репрезентує понятійну сторону концепту,

до приядерної зони належать похідні аналізованого концепту, ближня периферія представлена дистрибуцією ключового слова; а саме асоціативними зв'язками з іншими концептами; поглибленою інформацією, суб'єктивними досвідними знаннями, конотативними елементами тощо. До дальньої периферії відносимо образні характеристики концепту, представлені, передусім, метафоричними номінаціями.

Основним вербалізатором концепту УКРАЇНА є лексема «УКРАЇНА», німецькою мовою «**die UKRAINE**» – іменник жіночого роду, етнопонім (Substantiv, weiblich, Ethnotoponym) (13). У тлумачних словниках лексема УКРАЇНА тлумачиться як:

a) «*Staat im Südwesten Osteuropas*» (12).

b) «*ein seit 1991 unabhängiger Staat in Osteuropa*» (13).

c) «*ein Staat in Osteuropa mit mehr als 36 Millionen Einwohnern*» (13).

Проаналізувавши понятійний складник концепту УКРАЇНА, зазначимо, що Україна є країною «**Land**», «**Staat**», яка включає певні географічно та адміністративно відмежовані одна від одної території. Оскільки конотація цієї назви нейтральна, тому й лексему сприймаємо як таку, що номінує край, певну територію. Репрезентація лексеми зі значенням «край», «країна» нерідко супроводжувалося використанням прикметників західний, східний чи то іменників південь, схід, що конкретизують просторове значення та акцентують увагу на поділі нашої країни на Західну та Східну Україну (*Karpatenukraine, Karpato-Ukraine, Nordukraine, Ostukraine, Südukraine, Westukraine*) (13).

Україна як ментальне утворення набула нових ознак з початком повномасштабного вторгнення сусідньої країни-агресора 24 лютого 2022 року: «Die Ukraine wird Opfer geopolitischer Interessen» (11). У такий спосіб, концепт УКРАЇНА характеризується появою нових когнітивних ознак, нашарувань, спричинених війною, які ми і маємо за мету дослідити у нашій роботі.

Структура концепту має вигляд номінативного поля, яке має ядро, приядерну зону, ближню і дальню периферії.

До **ЯДЕРНОЇ ЗОНИ** номінативного поля концепту УКРАЇНА відносимо співзвучну з аналізованим концептом лексему-номінатор

«Ukraine», похідні лексичної одиниці «Ukraine», утворені суфіксальним способом та осново-складанням: *Ukrainer, Ukrainisch, Ukrainisierung, Entukrainisierung, Ukraine-Konflikt, Ukraine-Krieg, Russland-Ukraine Krieg*.

В ході дослідження було встановлено, що приядерна зона концепту УКРАЇНА в німецькомовних ЗМІ періоду 2022–2024 рр. представлена мовними одиницями, які апелюють до таких аспектів як географічне положення, адміністративний поділ, суспільна сфера й політичний устрій.

До ПРЯДЕРНОЇ ЗОНИ відносимо такі когнітивно-семантичні сегменти концепту УКРАЇНА: назва столиці та інших міст України: *Kyjiw, Lwiw, Luzk, Donezk, Odessa usw.*; області та регіони України: *Kyjiwer Gebiet, Osten der Ukraine, Westen der Ukraine, Süden der Ukraine, Norden der Ukraine, Zentrum der Ukraine usw.*; прізвище президента та інших високопосадовців: *Wolodymyr Selenskyj, Dmytro Kyleba usw.*; назви площ та вулиць: *Maidan, Nesaleshnosti StraÙe usw.*

Отже, аналіз дистрибутивних зв'язків концепту дозволяє виокремити його ціннісні або ціннісно-валоративні характеристики, які віднесемо до БЛИЖНЬОЇ ПЕРИФЕРІЇ номінативного поля концепту. У німецькомовному публіцистичному дискурсі зустрічаємо як позитивні, так і негативні оцінні маркери, які характеризують Україну та українців.

Корпус аналізованого матеріалу показав, що Україна велика, сильна і єдина країна, яка прагне до членства у Європейському союзі. Свідченням таких ознак виступають такі лексеми, представлені, передусім, прикметниками: *groÙ, entschlossen, stark, geeint, in die EU strebend, unbesiegbar usw.* Українці – витривалі, сміливі, оптимістичні, дружні та нескорені: *widerstandskäftig, nachhaltig, mutig, freiwillig, stark, unnachgiebig usw.* Вони борються за свою незалежність, захищають свої кордони та можуть все витримати: *kämpfen, Widerstand leisten, gegen den blutigen Diktator kämpfen; sich verteidigen usw.* Очільник держави Володимир Зеленський – підтримка країни на міжнародному рівні: *um Hilfe bitten, auffordern, auf mehr Hilfe pochen, verlangen, aufrufen usw.*

Негативна конотація концепту УКРАЇНА експлікується, отже, через такі семантичні сегменти та лексичні одиниці: бідність України

та корупція: *arm, eines der ärmsten Länder, Armuthaus, Armutland, korumpiert, Korruption usw.*

Війна в Україні та криза: *ein erbarmungsloser Krieg, Krieg gegen die Ukraine führen, im Krieg sein, in schwieriger Lage sein, Krise, Konflikt usw.*; збільшення біженців та їх невпевненість у майбутньому: *fliehen, vertreiben, Ungewissenheit, die Familien auseinanderreisen usw.*; Україна небезпечна для життя держава: *tote Männern, Witwen, Waisen, Schwerverletzten, getötete Menschen, ermordete Soldaten, verletzt, vergewaltigen, plündern, morden, Scherben und Autowracks, verbogene Türen, zerbombte Garagen, schwarz verbrannte Häuser, aufgerissene Haus- und Wohnungswände usw.*; українці втомились від війни: *müde sein, am Ende sein, weinen, zittern, leiden, sich enttäuscht geben, enttäuscht sein, in schwieriger Lage sein usw.*; низький моральний дух солдатів: *erschöpft sein, am Ende sein, müde sein, in der schwierigen Lage sein, niemanden haben um zu kämpfen, stundenlang kämpfen, fähige Soldaten fehlen, seit fast zwei Jahren keine Pause haben, Rotation fordern usw.*; зруйнований схід та частина півдня України: *kein Leben mehr, keinen Baum, keinen Zaun, kein Haus, keine Scheune, keinen Pfeiler, der Tod hängt in der Luft, der Tod liegt auf dem Boden usw.*

До ДАЛЬНЬОЇ ПЕРИФЕРІЇ віднесено такі метафоричні номінації концепту УКРАЇНА: *David, der biblische David, das Land verteidigt sich mit Zähnen und Klauen, das Armenhaus Europas, schwarze Wolken des Krieges, der Tod hängt in der Luft, der Tod liegt auf dem Boden usw.*

Висновки і перспективи подальших досліджень. Номінативне поле концепту УКРАЇНА складається із декількох зон, а саме, ядерної, приядерної, ближньої та дальньої периферії, які інкорпують понятійні, ціннісні та образні характеристики концепту. Україну вбачають як небагату країну, яка через війну опинилась у скрутному становищі, проте не здається; українці мужньо захищають свої кордони «зубами та кігтями», протистоять агресору як біблійний Давид Голіафу.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у дослідженні невербальної версифікації концепту УКРАЇНА у німецьких ЗМІ, що дозволить нам полівекторно та полісеміотично дослідити аналізований концепт.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бутирський О. А. Україна у дзеркалі західних ЗМІ. *Вісник Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. Сер.: Журналістика*. 2003. Вип. 11. С. 53–54.
2. Іващенко В. Л. Функціональна топологія концептів як одиниць культури. *Вісник Львівського університету. Серія філологічна*. 2004. Вип. 34. Ч. 1. С. 390–397.
3. Ніконова В. Г. Трагедійна картина світу в поезиці Шекспіра: Монографія. Дніпропетровськ: Вид-во ДУЕП, 2007. 364 с.
4. Огляд німецьких ЗМІ про ситуацію в Україні (30 листопада – 6 грудня). URL: <https://uacrisis.org/de/38336-deutsch-30-november-bis-6-dezember-2015-was-deutschsprachige-medien-zur-ukraine-berichteteten> (дата звернення: 26.12.2024)
5. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивнодискурсивній парадигмі лінгвістики: монографія. Запоріжжя: Прем'єр, 2008. 332 с.
6. Прохорова П. В. Антропоцентрипетальні концепти як доміанти німецькомовної картини світу: монографія. Мелітополь: ТОВ «Колор Принт». 2014. 162 с.
7. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями і проблеми. Полтава: Довкілля-К. 2008. 712 с.
8. Семенюк Т. П. Когнітивно-семантичні та прагматичні особливості німецькомовних полікодових текстів (на матеріалі комерційної реклами) : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.04. Запоріжжя, 2017. 257 с.
9. Хоменська І. В. Вербалізація концепту Україна в українському художньому дискурсі : автореферат дис. ... канд. філол. наук. Київ, 2016. 20 с.
10. Шевченко І. С. Когнітивно-комунікативна парадигма і аналіз дискурсу. *Дискурс як комунікативний феномен*. Харків : Константа. 2005. С. 9–20.
11. Die Ukraine zwischen Ost und West: Jetzt von Russland angegriffen. URL: <https://www.infosperber.ch/dossier/die-ukraine-zwischen-ost-und-west/> (abgerufen am 25.03.2024)
12. Duden. URL: <https://www.duden.de/> (abgerufen am 25.03.2024)
13. Wortbedeutung. URL: <https://www.wortbedeutung.info/> (abgerufen am 8.03.2024)

REFERENCES:

1. Butyrskiy O. (2003) Ukraina u dzerkali zakhidnykh ZMI. [Ukraine in the mirror of the Western media]. *Visnyk Kyiv. nats. un-tu im. T. Shevchenka. Ser.: Zhurnalistyka*. Vyp. 11, P. 53–54. [in Ukrainian].
2. Ivashchenko V. (2004) Funktsionalna topolohiia kontseptiv yak odynyts kultury. [Functional topology of concepts as cultural units]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia filolohichna*. Vyp. 34. Ch. 1, P. 390–397. [in Ukrainian].
3. Nikonova V. (2007) Trahediina kartyna svitu v poetytsi Shekspira. [The tragic picture of the world in Shakespeare's poetry]. Monohrafiia. Dnipropetrovsk: Vyd-vo DUEP, 364 P. [in Ukrainian].
4. Ohliad nimetskykh ZMI pro sytuatsiiu v Ukraini (30 lystopada – 6 hrudnia). [Overview of German media coverage of the situation in Ukraine]. URL: <https://uacrisis.org/de/38336-deutsch-30-november-bis-6-dezember-2015-was-deutschsprachige-medien-zur-ukraine-berichteteten> (data zvernennia: 26.12.2024) [in Ukrainian].
5. Prykhodko A. (2008) Kontsepty i kontseptosystemy v kohnityvnodyskursyvni paradyhmi linhvistyky. [Concepts and concept systems in the cognitive-discursive paradigm of linguistics]. Monohrafiia. Zaporizhzhia: Premier, 332 P. [in Ukrainian].
6. Prokhorova P. (2014) Antropotsentrypetalni kontsepty yak dominanty nimetskomovnoi kartyny svitu. [Anthropocentric concepts as dominants of the German-speaking worldview]. Monohrafiia. Melitopol: TOV «Kolor Prynt», 162 P. [in Ukrainian].
7. Selivanova O. (2008) Suchasna linhvistyka: napriamy i problemy. [Modern linguistics: trends and problems.]. Poltava: Dovkillia-K, 712 P. [in Ukrainian].
8. Semeniuk T. (2017) Kohnityvno-semantychni ta prahmatychni osoblyvosti nimetskomovnykh polikodovykh tekstiv (na materialii komertsii noi reklamy) [Cognitive-semantic and pragmatic features of German-language polycode texts (based on commercial advertising)]: dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. filol. nauk : 10.02.04. Zaporizhzhia, 257 P. [in Ukrainian].
9. Khomenska I. (2016) Verbalizatsiia kontseptu Ukraina v ukrainskomu khudozhnomu dyskursi [Verbalisation of the concept of Ukraine in Ukrainian artistic discourse] : avtoreferat dys. ... kand. filol. nauk. Kyiv, 20 P. [in Ukrainian].
10. Shevchenko I. (2005) Kohnityvno-komunikatyvna paradyhma i analiz dyskursu. [Cognitive-communication paradigm and discourse analysis]. *Dyskurs yak komunikatyvnyi fenomen*. Kharkiv : Konstanta, P. 9–20. [in Ukrainian].
11. Die Ukraine zwischen Ost und West: Jetzt von Russland angegriffen. URL: <https://www.infosperber.ch/dossier/die-ukraine-zwischen-ost-und-west/> (abgerufen am 25.03.2024)
12. Duden. URL: <https://www.duden.de/> (abgerufen am 25.03.2024)
13. Wortbedeutung. URL: <https://www.wortbedeutung.info/> (abgerufen am 8.03.2024)